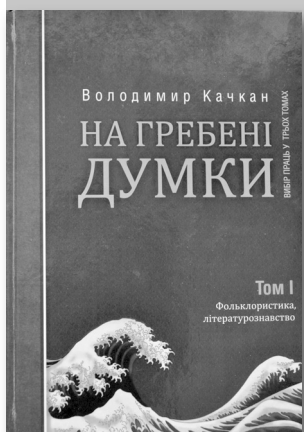

Рецензії

ДУХОВНІ ВЕРХОВИНИ ВОЛОДИМИРА КАЧКАНА (ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Качкан Володимир. На гребені думки. Вибір праць у трьох томах. – Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2015. – Т. 1. – 396 с.; Т. 2. – 416 с.; Т. 3. – 424 с.

У кожного вченого, митця свої духовні верховини. Із вагомим ужинок підійшов до власного ювілею Володимир Качкан – талановита людина надзвичайної працездатності в багатьох галузях гуманітаристики, що засвідчують, зокрема, вибрані твори в трьох томах.

Володимир Качкан відомий як доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої школи, член Національних спілок письменників і журналістів, автор понад вісімдесяти книжкових видань, що відіграли важливу роль у науці й культурі України. Коло наукових зацікавлень ювіляра – історія і теорія літератури; фольклористика; історичне й літературне краєзнавство; пресологія. Варто назвати бодай декілька праць: “Українське народознавство в іменах” (1994–1995), “Хай святиться ім’я твоє: Історія української культури та літератури в персоналіях XV – XXI ст.” (десять великих за обсягом томів, 1994–2008), “Журавлі повертаються...: З епістолярної спадщини Богдана Лепкого” (2001), “Віщі знаки думки, серця і руки: Антологія українського автографа” (два томи, 2010, 2012), “Постаті” (два томи, 2012, 2013). Крім того, вчений і письменник – автор книг поезії і прози (особливо тут можна виокремити двічі виданий любовний роман “Небесія”), історії рідного села Рибне Тисменицького району Івано-Франківської області (“Незнищене село”).

Ще в молодості Володимир Качкан задекларував основоположний принцип документальної персонології, взявши за основу вислів-настанову Т. Шевченка: “Щоб знати людей, то треба пожити з ними. А щоб їх списувати, то треба самому стати чоловіком, а не марнотрателем чорнила і паперу. Отойді пишеть і друкуйте, і труд ваш буде трудом чесним”. Після цих слів, наведених в одній із перших своїх книжок “У творчій лабораторії публіциста” (1977),

автор наголосив: “Справжній публіцист завжди додержує заповіту Кобзаря”. Відтоді В. Качкан на своєму унікальному творчому досвіді переконливо довів правильність обраного – заповітного – шляху.

Рецензовані три томи вибраних праць Володимира Качкана – своєрідний підсумок із вивчення талановитих українських особистостей. Їх створено на величезній фактологічній основі (оригінальні твори, епістолярна

й мемуарна, рукописна спадщина, автографи творів, щоденникові записи, архівні документи біографічного характеру, спогади, світлини, раритетні видання). Так, до першого тому "Фольклористика, літературознавство" ввійшли розвідки, нариси про такі постаті, як В. Атаманюк, М. Бучинський, К. Гриневичева, О. Дучимінська, Г. Ількевич, Р. Купчинський, К. Малицька, О. Огоновський, У. Самчук, А. Свидницький, Р. Федорів та ін.

Володимир Качкан не обминув своєю увагою наших національних геніїв – Тараса Шевченка та Івана Франка. У нарисі про Т. Шевченка "За всіх сказав, за всіх переболів..." логічний заклик: "Українці! Зробімо так, аби повернулася у наші помешкання прекрасна батьківська традиція: під вишиваними рушниками висять два портрети – Шевченко у смушквій шапці, що під вусом тримає, як діаманти, слова улюбленої пісні "Забіліли сніги" – і поруч "весняний" у вишиванці Франко, що ніби молиться до нас рядками своїх же майових елегій: "Весно, ти мучиш мене...". Повернімо новітній зміст цим портретам, як святим образам апостолів нації" (389).

Кожен із двадцяти п'яти нарисів першого тому відкриває читачеві огром фактів із життєписів, творчих здобутків. Автор талановито пише про оригінальність постатей та вагомість їхнього внеску в духовний розвій України.

Назва кожного есею ніби подає певний імпульс присутнього в характеристиці: проста констатація, девіз, кредо, вислів-цитата: "Стихло відлуння січовика" (В. Атаманюк), "Орач" (Я. Гавучак), "Я родився там, де Черемш і Сян" (М. Кічура), "Засвітив "Червону Калину" (Р. Купчинський), "Стремено сивого коня" (Р. Федорів), "Як два крила: і праця, і любов" (І. Франко), "Крона розкішного саду" (І. Хланта).

Такий підхід до заголовків – сформована ознака стилю вченого і письменника В. Качкана, який відчуває букву й дух творчості багатьох класиків, митців-попередників і сучасників. Літературознавство, фольклористика завдяки цьому постають як енергійні пласти естетичного осягнення, забарвлені людинолюбною і допитливою

натурою автора, який у багатьох випадках бере на себе сміливість заперечити усталені оцінки, традиційні погляди або ж, навпаки, погодитись, бути суголосним зі спостереженнями та узагальненнями, що їх висловили, скажімо, авторитетні дослідники С. Петлюра, І. Дзюба, Ф. Погребенник, О. Мишанич, Г. Ключек чи молоді допитливі-дисертанти. Фрагменти із періодики XIX–XX ст., положення й оцінки з кандидатських і докторських дисертацій, власне листування з багатьма митцями, та найцінніше – фактологія з архівів, уперше оприлюднена ювіляром. Звідси й особливість дослідження – спрямованість на відкриття, новий погляд, додатковий штрих до портрета, промінь перспективи як запоруки уникнення догми, "останнього слова" в науці. Провокуючи колег, читача на дискусію, полеміку, автор, звичайно ж, навів чимало вагомих аргументів, цікавих коментарів. Прагнення якнайповніше висвітлити тему – ознака ідеальна. Свого часу О. Потебня заявив: "Існує багато створених поезією образів, в яких не можна нічого ні додати, ні відняти; але нема і не може бути досконалих наукових праць".

Студії про персоналії різноманітні за обсягом, дослідницьким інструментарієм, щедро ограничені думкою й чуттям дослідника. Стиль його праць у змістовому складнику, безперечно, належить до наукового. Проте це специфічний, не академічний, а вільний вияв світопізнання й світовідтворення (йдеться про світ фольклору, літератури), у якому важливе все, та передусім – творча особистість, людина-автор, народ-автор. Наукове, науково-популярне письмо В. Качкана емоційне, розколосисте, думки прозорі, настрої енергійний, часом вибухово-інвективний, спонукально-закличний, переважно оптимістичний. До кожної постаті він добирає свій ключик, намагається висловитись то ніжніше, м'якше, то суворіше, та найважливіше – присутньо, характерно. В есеї "Жбан покутянина" про лауреата Шевченківської премії Я. Гояна зазначено: "І коли перейдеш сторінками Гоянових писань-книг, то на правду вловиш оком і відчуєш душею, що його біографічна документалістика, його літературознавча повістєвість якби

